

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ІРПІНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ»

Циклова комісія гуманітарних дисциплін

Григорія СОВА
2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ПРЕДМЕТА

«Історія: Україна і світ» (експериментальний інтегрований курс)

(назва предмета)

галузі знань

05 Соціальні та поведінкові науки
07 Управління та адміністрування
12 Інформаційні технології,
18 Виробництво та технології

(шифр і назва галузі знань)

освітньо-професійні
програми

Економіка
Облік і оподаткування,
Фінанси, банківська справа та страхування
Маркетинг
Підприємство, торгівля та біржова діяльність
Комп'ютерна інженерія
Харчові технології

спеціальності

051 Економіка
071 Облік і оподаткування,
072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок
075 Маркетинг
076 Підприємство та торгівля
123 Комп'ютерна інженерія
181 Харчові технології

відділення

економічне, підприємництва та інформаційних технологій
(назва відділення)

2023 рік

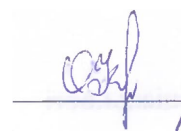
Робоча програма	«Історія: Україна і світ» (експериментальний інтегрований курс) (назва предмета)
для студентів за галуззями знань	05 Соціальні та поведінкові науки, 07 Управління та адміністрування, 12 Інформаційні технології, 18 Виробництво та технології
спеціальності	051 Економіка, 071 Облік і оподаткування, 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, 075 Маркетинг, 076 Підприємство та торгівля, 123 Комп'ютерна інженерія, 181 Харчові технології
освітньо-професійні програми	Економіка, Облік і оподаткування, Фінанси, банківська справа та страхування, Маркетинг, Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Комп'ютерна інженерія, <u>Харчові технології</u>

складена на основі навчальної програми з предмета «Історія: Україна і світ» експериментальний інтегрований курс, рівень, стандарту, затвердженої наказом МОН від 10.08.2023 р. № 698, - 21 с.

Розробники: Олена КУРАКІНА, викладач вищої кваліфікаційної категорії;
Тетяна СЕМЕНЕНКО, викладач вищої кваліфікаційної категорії;
Леонід БАЛАНЮК, викладач вищої кваліфікаційної категорії.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії гуманітарних дисциплін
Протокол від «10» 08.2023 року № 1

Голова циклової комісії гуманітарних дисциплін

О. Куракіна

Схвалено методичною радою коледжу.
Протокол від «10» 08.2023 року № 1

Голова

Д. Костюк

1. Опис предмета

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика предмета	
		денна форма здобуття освіти	
Загальна кількість годин – 210	Галузі знань: 05 Соціальні та поведінкові науки, 07 Управління та адміністрування, 12 Інформаційні технології, 18 Виробництво та технології	<u>Базовий</u>	
	Спеціальність: 051 Економіка, 071 Облік і оподаткування, 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, 075 Маркетинг, 076 Підприємствота торгівля, 123 Комп'ютерна інженерія, 181 Харчові технології Освітньо-професійні програми: Економіка, Облік і оподаткування, Фінанси, банківська справа та страхування, Маркетинг, Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Комп'ютерна інженерія, Харчові технології	Рік підготовки:	
		1-й	2-й
		Семестр	
		1-й	3-й
		Аудиторні	
		34 год.	85 год.
		2-й	4-й
		Аудиторні	
		46 год.	40 год.
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних I сем. – 2 II сем. – 2 III сем. – 5 IV сем. – 2	Освітньо-професійний ступінь Фаховий молодший бакалавр	Індивідуальні заняття	
			5 год

2. Пояснювальна записка

Навчання студентів історії спрямоване на реалізацію мети повної загальної середньої освіти, що полягає в різнобічному розвитку, вихованні й соціалізації особистості, яка усвідомлює себе громадянкою/громадянином України, здатна до життя в суспільстві і цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності.

У цьому контексті інтегрований курс «Історія: Україна і світ» має на меті сприяти розвитку особистості, яка володіє ключовими і предметними компетентностями, усвідомлює свою національну ідентичність, має патріотичний світогляд, займає активну громадянську позицію, розуміє виклики глобалізованого світу та здатна реагувати на динаміку суспільних завдань через засвоєння й осмислення історичних явищ і процесів, що стосуються національних інтересів України XX–XXI ст. та її місця у світовій історії.

Ця мета конкретизується в комплексі завдань, серед яких пріоритетними є:

- поглиблення інтересу до історії як сфери знань і навчального предмета, розвиток мисленнєвих здібностей і вмінь, необхідних для розуміння сучасних викликів;
- набуття системних знань про факти, події, явища, тенденції в Україні та світі XX–XXI ст. з позицій: цінності життя людини, досвіду українського державотворення, утвердження єдності й соборності Українського народу, значення європейських культурних і правових традицій для суспільних процесів в Україні, зміцнення національних інтересів і суверенітету, цілісності та непорушності кордонів Української держави в контексті світового історичного процесу;
- розвиток історичного, критичного і творчого мислення, здатності розуміти загальний хід історичного процесу й проблеми, що стоять перед країною і світом, формувати висловлення й обстоювати свій погляд на інформацію;
- розуміння національного інтересу, необхідності захисту суверенітету, територіальної цілісності в умовах реальних військово-політичних, інформаційних та інших викликів;
- ознайомлення з культурними надбаннями, зокрема з цінностями, історикокультурними традиціями українського та інших народів;
- формування національної політичної й правової культури, громадянської самосвідомості, пошани до державної символіки України в гармонійному поєднанні з національними та загальнолюдськими цінностями.

Інтегрований курс сприятиме: баченню суспільних явищ у конкретноісторичних умовах, переосмисленню минулого в світлі нових фактів і викликів суспільного розвитку, вмінню інтерпретувати історію України як частину світового культурного, економічного та політичного простору, здатності дотримуватися принципів демократії і розуміти їхню цінність у сучасному світі, виявляти стійкість до маніпуляції свідомістю навколо історії, прогнозувати суспільний розвиток.

Зміст курсу структуровано за проблемно-тематичним принципом. Особливу увагу приділено питанням становлення національної державності, взаємодії людини і держави, життю людини в суспільстві. Змістове наповнення предмета базується на засадах: громадянської спрямованості – розвитку громадянської свідомості, активної життєвої позиції й патріотизму особистості, яка володіє глибокими історичними знаннями і розумінням національного інтересу України та готова його обстоювати; людиноцентризму – уваги до людини та її поведінкових мотивацій, відкритті зв'язків між формуванням особистісних цінностей і розвитком суспільства; україноцентризму – представлення новітньої історії України в контексті всесвітньої історії з розкриттям у ній тих сюжетів, які відображають боротьбу з українського народу за свободу і державність; націєтворення – висвітлення історії України XX–XXI ст. як процесу формування сучасної української нації; європейськості – відображення зв'язку українського минулого з європейським історичним процесом; політичних, економічних і культурних взаємовпливів.

Проблематику історії України (що становить дві третини змістового наповнення) внесено у світовий, насамперед європейський історичний контекст і водночас показано, як вона цей контекст творить. Програма приділяє увагу видам навчальної діяльності, що надають учнівству можливість самостійно працювати з історичними відомостями, зокрема пропонує орієнтовні переліки тем для практичних занять, написання есе, виконання проєктів. Здобувачі освіти зможуть набути історико-предметної компетентності, зокрема умінь визначати причини, сутність і наслідки подій, явищ і процесів XX–XXI ст. на теренах України та інших держав, характеризувати, зіставляти та порівнювати, аргументовано висловлювати свою думку.

Зміст курсу «Історія: Україна і світ» відповідає вимогам чинного Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Його наскрізні змістові лінії – провідні соціально й особистісно значущі ідеї, що послідовно розкриваються у процесі навчання і виховання молоді: «людина–людина», «людина–суспільство», «людина–влада», «людина–світ уявлень та ідей», «людина–простір», «людина–природа», «людина–світ речей».

У зміст курсу інтегровано низку інших, актуальних сьогодні змістових ліній.

Змістова лінія «Екологічна безпека та сталий розвиток» передбачає формування в учениць/учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь. Здобувачів освіти орієнтують на особисту відповідальність за сталий розвиток, зокрема на такі способи діяльності, які забезпечують збереження навколишнього середовища, а також на оцінку й (за необхідності) зміну власних споживчих звичок і способу життя.

Реалізація змістової лінії «Громадянська відповідальність» сприятиме формуванню діяльного члена громади і суспільства, який розуміє принципи і механізми функціонування суспільства, є вільною особистістю, яка визнає загальнолюдські й національні цінності та керується морально-етичними критеріями і почуттям громадянської відповідальності у своїй поведінці. студентів орієнтують на усвідомлення своєї ролі в суспільстві, набуття вмінь ухвалювати рішення, розуміння важливості громадських ініціатив та участі в їхній реалізації.

Вивчення питань, що належать до змістової лінії «Здоров'я і безпека», має на меті сформуванню здобувача освіти як духовно, емоційно, соціально й фізично повноцінного члена суспільства, здатного дотримуватися здорового способу життя і формувати безпечне життєве середовище. Здобувачів освіти навчають знати і розуміти права, обов'язки і відповідальність, що пов'язані з дотриманням правил безпеки, розвивають уміння здорової й безпечної поведінки, орієнтують на розуміння взаємозалежності між колективною й індивідуальною безпекою.

Змістова лінія «Підприємливість та фінансова грамотність» спрямована на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння молодим поколінням українців практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо). Здобувачів освіти орієнтують на розвиток підприємливості, знайомлять з можливостями участі в заходах, спрямованих на покращення добробуту місцевих громад і суспільства загалом.

Змістова лінія «Культурна самосвідомість» спрямована на розвиток школярки/школяра як особистості, яка розуміє роль культури у формуванні мислення, усвідомлює зміни різних культур упродовж історії, має уявлення про різноманіття культур та їх особливості, цінує свою культуру і культурну багатоманітність світу. Здобувачів освіти орієнтують на усвідомлення і вивчення культурної багатоманітності світу, розвиток власної культурної свідомості, набуття знань про становлення та взаємодію національних культур.

Під час вивчення питань, що належать до змістової лінії «Інформаційне середовище», головною метою є зростання учениці/учня як людини, яка сприймає і розуміє навколишнє інформаційне середовище, здатна його критично аналізувати, а також діяти в ньому відповідно до своїх цілей і усталеної в суспільстві комунікативної етики. Здобувачів освіти орієнтують на формування ефективних способів пошуку необхідної інформації, що охоплюють різні середовища і бази даних, на розвиток уміння критично аналізувати інформацію для ухвалення особистих рішень.

Змістова лінія «Цінності й моральність» спрямована на формування Здобувачів освіти як морально повноцінної людини, яка знає загальновизнані правила поведінки, дотримується їх у школі і поза школою, не байдужа до нехтування ними і за потреби реагує на це відповідно до можливостей. Здобувачі освіти орієнтують на рефлексію про принципи власної поведінки і поведінки інших людей, застосування вмінь розв'язувати світоглядні (ціннісні, моральні) конфлікти і робити відповідальний вибір.

Змістові лінії співвідносяться з ключовими компетентностями, опанування яких забезпечує формування ціннісних і світоглядних орієнтацій учнівства, що визначають його поведінку в життєвих ситуаціях. Навчання по змістових лініях реалізується через актуалізацію відповідних знаннєвих, діяльнісних і оцінно-ціннісних компонентів, творчу

роботу при міжпредметній та внутрішньопредметній інтеграції, позакласну роботу і роботу гуртків за інтересами, участь у загальнонаціональних учнівських конкурсах.

Структура Програми та організація навчання. Програма складається з пояснювальної записки, структурованих за розділами очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти і змісту навчального матеріалу як основи для досягнення цих результатів. Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти зорієнтовані на формування предметних і ключових компетентностей і викладені в розрізі знань, розумінь та вмінь, які відповідають знаньєвому, смисловому й діяльнісному компонентам.

Комплексним показником рівня історичної освіти є предметно-історична компетентність учнівства, тобто здатність пізнавати минуле, заснована на знаннях, ціннісних орієнтирах і досвіді, набутих під час навчання. Елементами історичної компетентності є: хронологічна компетентність, тобто вміння орієнтуватися в історичному часі, встановлювати близькі та далекі причинно-наслідкові зв'язки, розглядати суспільні явища в конкретно-історичних умовах, виявляти зміни і тяглість життя суспільства; просторова компетентність – вміння орієнтуватися в історичному просторі та знаходити взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури і природного довкілля; інформаційна компетентність – вміння працювати з джерелами історичної інформації, інтерпретувати зміст джерел, визначати їх надійність, виявляти і критично аналізувати розбіжності в позиціях авторів джерел; логічна компетентність – вміння визначати і застосовувати теоретичні поняття для аналізу й пояснення історичних подій та явищ, ставити запитання та шукати відповіді, розуміти множинність трактувань минулого та зіставляти різні його інтерпретації; аксіологічна компетентність – вміння формулювати оцінку історичних подій та історичних постатей, суголосну до цінностей та уявлень відповідного часу чи відповідної групи людей, осмислювати зв'язки між минулим і сучасним життям.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності описані в Програмі як завдання, виконання яких здобувачі освіти повинні продемонструвати. Завдання знати передбачає, що здобувачі освіти повинні, використовуючи джерельну інформацію, назвати й обґрунтувати часові межі історичного явища; віднести історичну подію до певного часового проміжку, історичного періоду; розпізнати на карті позначені, але не підписані історико-просторові об'єкти; стисло описати історичну подію, явище, процес (перелічити ознаки), вільно відтворити представлене пояснення факту (розкрити зміст, вплив, значення) тощо. Завдання розуміти передбачає, що здобувачі освіти повинні виділити сутнісні характеристики історичних понять; досягнути, усвідомити причину, ідею, прояви (зміст), значення (наслідки) і зв'язки того чи того історичного факту (події, явища, процесу). Виконання здобувачами освіти завдання вміти має продемонструвати його/її здатність оперувати певним алгоритмом дій: відбирати з масиву фактів ті, що характеризують історичне явище чи процес; розміщувати відібрані факти в хронологічній послідовності, синхронізувати їх відповідно до історико-географічних регіонів чи адміністративно-політичних утворень. здобувачів освіти повинні вміти користуватися картою як джерелом інформації, виділяти потрібну (тобто аналізувати) і групувати за певною ознакою (класифікувати) інформацію з різних джерел; систематизувати, узагальнювати та інтерпретувати історичні факти; характеризувати історичні події, явища, процеси, періоди, геополітичну ситуацію; порівнювати, визначати передумови й наслідки історичних подій, мотиви вчинків історичних осіб, висловлювати й обґрунтувати судження про їхні рішення, позиції, погляди, діяльність; виявляти факти, які ставлять під сумнів пропоновані твердження (наводити контраргументи); прогнозувати, ґрунтуючись на раніше отриманій інформації, суспільні зміни тощо.

Умовою досягнення результатів, що пов'язані з осмисленням ключових історичних явищ, оцінкою діяльності історичних осіб XX–XXI ст., є дослідницькопошукова робота. Програма не подає ні переліку фактів, що сукупно відображають кожне з виділених історичних явищ, процесів, ні науково обґрунтованих суджень про названих історичних осіб.

Виконуючи таке завдання, учениця/учень самостійно добирає потрібний матеріал: відбирає факти, що відображають конкретне явище чи процес, щоб розмістити їх у хронологічній послідовності або синхронізувати; відшукує інформацію про історичну особу, аби сформулювати своє аргументоване судження про її діяльність тощо. Описані завдання доцільно розподілити між здобувачами освіти та запропонувати їм представити результати, працюючи в парах або групах. Викладач має оцінити, насамперед, уміння виконувати подібні завдання, бо переліки фактів завжди будуть неповними, а судження учнівства матимуть різний рівень узагальнення. Програма орієнтує здобувачів освіти освітнього процесу на результативну діяльність. Визначені результати, на думку укладачів, будуть досяжними тільки за умови залучення учнівства до різних, переважно активних та інтерактивних видів навчальної діяльності. Вагомою складовою успіху є також широке використання в навчанні історії можливостей інших предметів. До кожного розділу Програми подано пропозиції щодо використання міжпредметних зв'язків. Головним критерієм успішності роботи викладача за цією Програмою є не так змістова повнота, як уміння налагодити творчу роботу здобувачів освіти з орієнтацією на формування ключових і предметних компетентностей. Підтримуючи різнобічні інтереси і сталу пізнавальну активність здобувачів освіти, викладач сприятиме освоєнню ними суспільного досвіду, що забезпечить соціальну активність молодих людей як особистостей, їхню спрямованість на творчу діяльність. Зміст кожного розділу Програми містить перелік історичних сюжетів, які (для полегшення планування навчальної діяльності) згруповані в змістові блоки. Втім, це не обмежує права викладача самостійно розподіляти навчальний матеріал на окремі заняття, зокрема змінювати пропоновану авторами послідовність вивчення сюжетів у межах розділів. Викладач формулює назву теми і визначає кількість і перелік питань до кожного уроку, орієнтуючись на вказані в розділі очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності. Плануючи навчання, викладачам доцільно враховувати умови організації навчального процесу у своїй школі, пізнавальні можливості здобувачів освіти, а також своє бачення викладання конкретного розділу.

Програма передбачає вивчення: в 10-му класі – періоду від початку Першої до кінця Другої світової війни, а в 11-му класі – від середини ХХ ст. до сучасності. Такий хронологічний розподіл дає можливість показати у взаємозв'язку (як явища одного ряду) дві світові війни і водночас пояснити формування сучасного світового порядку як заперечення тоталітарного досвіду першої половини ХХ ст., виразно сформулювати уроки минулого, пов'язані з боротьбою за громадянські свободи і демократичні цінності.

Вивченню кожного з періодів передують вступні заняття. Їхня мета – представити студентам історичний образ періоду, що вивчатиметься впродовж навчального року. Працюючи з матеріалом вступу, здобувачі освіти сформулюють початкові уявлення про ключові явища і процеси історичного періоду, розпізнають головні тенденції розвитку українського і європейських суспільств у цей час.

Обов'язковим компонентом навчально-пізнавальної діяльності на заняттях з історії є виконання здобувачами освіти практичних і творчих завдань. У Програмі до кожної теми подано орієнтовну тематику практичних занять, навчальних проєктів і/або есе. Проєкти й есе можуть виконуватися за вибором як викладачів, так і здобувачів освіти, як у класі, так і вдома, але з обов'язковим обговоренням результатів на занятті. Для практичного заняття, проєкту, есе викладач може обрати іншу тему, розробити пізнавальні завдання, що ґрунтуються на самостійно підібраній джерельній базі. Пропоновані здобувачам освіти завдання мають бути аналітичними, зорієнтованими на визначені у відповідному розділі Програми очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності, сприяти освоєнню учнівством ключових та предметних компетентностей, формувати розуміння зв'язку між вивченим матеріалом і сучасністю.

У Програмі немає розподілу навчальних годин за розділами. У межах загальної річної кількості годин викладач самостійно визначає час для роботи над кожним розділом Програми, дбаючи при тому про досягнення ученицями/учнями повноти завдань, що визначені як очікувані результати навчання/учіння. Плануючи курс, доцільно визначити цілі

(очікувані результати учіння) та виділити навчальний час (у межах уроку, окремими уроками) на вивчення історії рідного краю.

Організацію навчально-пізнавальної діяльності учнівства за цією Програмою викладач відображає у власному календарно-тематичному плані або в робочій програмі, що їх затверджує керівник закладу освіти. Робочу програму викладач укладає тоді, коли має намір вибудувати в межах навчальної програми власний алгоритм роботи зі здобувачами освіти, зокрема акцентувати на певних навчальних цілях, змістових елементах, розширити коло історичних діячів, змінити послідовність вивчення матеріалу в межах розділів, додати матеріал з історії рідного краю, доповнити тематику практичних занять, творчих робіт тощо.

3. Розподіл годин на лекції та практичні заняття

Назва теми	Кількість годин			
	Всього	Лекції	Семінарські	Індивідуальні
1 СЕМЕСТР				
ВСТУП. ПЕРЕДДЕНЬ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.	6	4	2	
РОЗДІЛ 1. ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА				
1.Світ на початку XX ст. Початок Першої світової війни.	2	2		
2. Воєнні кампанії 1914–1916 років.	4	2	2	
РОЗДІЛ 2. РОЗПАД ІМПЕРІЙ ТА УТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖАВ	14	10	4	
1. Російська революція 1917 року.	2	2		
2. Українська революція: від автономії до незалежності.	2	2		
3. Українська революція: національний і соціальний аспекти.	4	2	2	
4. Революції в Центральній Європі.	2	2		
5. Проголошення Західно-Української Народної Республіки. Українсько-польські відносини.	4	2	2	
РОЗДІЛ 3. ОБЛАШТУВАННЯ ПОВОЄННОГО СВІТУ: МІЖ ДЕМОКРАТІЄЮ Й АВТОРИТАРИЗМОМ	14	8	6	
1. Паризька мирна конференція. «Українське питання».	2	2		
2. Економічний і суспільно-політичний розвиток країн Західної Європи та Америки.	4	2	2	
3. Держави Центрально-Східної Європи.	2	2		
4. Українська СРР в умовах «нової економічної політики».	4	2	2	
Контрольна робота	2		2	
Всього годин у 1 семестрі	34	22	12	
2 СЕМЕСТР				
РОЗДІЛ 4. ТОТАЛІТАРНІ РЕЖИМИ ЯК ВИКЛИК ЛЮДСТВУ	18	12	6	
1. Велика депресія.	4	2	2	
2. Комунізм, фашизм і нацизм.	2	2		

3. Виникнення авторитарних режимів. Боротьба за демократію. Режим «санації» в Польщі.	4	2	2	
4. Утвердження комуністичного тоталітарного режиму в СРСР.	2	2		
5. Репресії та Голодомор в Україні.	2	2		
6. Країни Азії, Африки та Латинської Америки.	4	2	2	
РОЗДІЛ 5. УКРАЇНА І СВІТ НАПЕРЕДОДНІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ. ПОЧАТОК ВІЙНИ	14	10	4	
1. Європейська військово-політична криза. Вісь «Рим – Берлін». Політика «умиротворення».	2	2		
2. Німецько-радянські переговори й пакт Молотова-Ріббентропа.	4	2	2	
3. Початок Другої світової війни. Радянська окупація Західної України.	2	2		
2. «Дивна війна». Поразка Франції.	2	2		
5. Радянська західних областей України. Українська еміграція на початку війни: вибір політичної позиції.	4	2	2	
РОЗДІЛ 6. ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА: ПЕРЕБІГ І РЕЗУЛЬТАТИ	14	8	6	
1. Напад Німеччини на Радянський Союз.	2	2		
2. Нацистський окупаційний режим: приклад України. Голокост.	2	2		
3. Український національно-визвольний, комуністичний партизанський та інші рухи опору на теренах України.	4	2	2	
4. Вступ у війну США і формування антигітлерівської коаліції. Воєнні перемоги союзників у 1942–1945 рр.	4	2	2	
Контрольна робота	2		2	
Всього годин у 2 семестрі	46	30	16	
Всього	80	52	28	
3 СЕМЕСТР				
РОЗДІЛ 1. ПОВОЄННЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ	20	14	6	
1. Підсумки війни: деконструкція фашизму і нацизму.	2	2		
2. Підсумки війни: деконструкція фашизму і нацизму.	2	2		
3. Політичний статус і міжнародне становище УРСР.	4	2	2	
4. Утворення «двополюсного світу».	4	2	2	
5. Відновлення комуністичного режиму в Україні. Повстанська боротьба.	2	2		
6. Українсько-польські відносини.	2	2		
7. Відновлення ідеологічного контролю в СРСР.	4	2	2	
РОЗДІЛ 2. СВІТ У ПОШУКАХ НОВИХ МОДЕЛЕЙ РОЗВИТКУ	24	16	8	
1. «Холодна війна» і посилення консервативних тенденцій у США і СРСР.	2	2		
2. Політична та економічна реконструкція Західної Європи	4	2	2	
3. Демократичні рухи в Західній Європі та США в 1960–	2	2		

1970-х роках.				
4. Лібералізація комуністичного режиму в СРСР.	4	2	2	
5. Антикомуністичні виступи у Східній Європі.	2	2		
6. Особливості суспільного життя «на окраїнах» світових політичних полюсів.	4	2	2	
7. Деколонізація і виникнення «третього світу». Близькосхідна проблема.	2	2		
8. Деколонізація і виникнення «третього світу». Близькосхідна проблема.	4	2	2	
РОЗДІЛ 3. УКРАЇНА В ПЕРІОД «ВІДЛИГИ»	16	10	6	
1. Нові кордони. Десталінізація в Українській РСР.	2	2		
2. Спроби реформувати економіку 1953-1964рр.	4	2	2	
3. Опозиційний рух: «шістдесятники» і дисиденти.	4	2	2	
4. Формування контурів української політичної нації.	2	2		
5. Етносоціальна структура населення і повсякденне життя.	4	2	2	
РОЗДІЛ 4. ФОРМУВАННЯ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА	25	14	11	
1. Науково-технічна революція.	2	2		
2. Економічні та соціальні зміни у світі в 1960–1980-х рр.	4	2	2	
3. Урбанізація і зростання освіченості населення.	2	2		
4. Західна і радянська системи розподілу суспільних благ.	4	2	2	
5. Комуністичні режими.	4	2	2	
6. Україна в умовах наростання системної кризи комуністичного ладу.	4	2	2	
7. Концепція «радянського народу». Суспільна атмосфера в Україні.	4	2	2	
Контрольна робота	1		1	
Всього годин у 3 семестрі	85	54	31	
4 СЕМЕСТР				
РОЗДІЛ 5. РЕВОЛЮЦІЙНІ ЗМІНИ В ЄВРОПІ. ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ	18	10	8	
1. «Прискорення», «гласність», «нове мислення».	2	2		
2. Лібералізація суспільного та культурного життя. Національні рухи.	4	2	2	
3. Українське суспільство в період «перебудови». Повсякденне життя.	4	2	2	
4. Осінь народів: революції в Центрально-Східній Європі.	4	2	2	
5. Серпневий заколот 1991 року. Проголошення незалежності України.	4	2	2	
РОЗДІЛ 6. УКРАЇНА В СУЧАСНОМУ СВІТІ	27	12	10	5
1. Україна: труднощі та здобутки державного будівництва.	6	2	2	2
2. Україна в умовах «багатополярного» світу.	6	2	2	2
3. Європейська та євроатлантична інтеграція.	2	2		
4. Євроінтеграційний поступ України.	2	2		
4. Постіндустріальне суспільство та виклики сучасності	5	2	2	1
5. Російсько-українська війна: імперський геноцид в Україні.	4	2	2	

Контрольна робота	2		2	
Всього годин у 4 семестрі	45	22	18	
Всього	210	130	75	5

4. Зміст програми

Історія: Україна і світ (1914–1945 рр.)

Вступ. ПЕРЕДДЕНЬ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.

Розділ 1. ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА

Система «озброєного миру»: Троїстий союз і Антанта. Території зіткнення геополітичних інтересів: «балканський вузол». Україна в геополітичних планах Центральних держав і Антанти. «Українське питання» в австрійсько-російських відносинах. Український національний рух. Модернізація і формування сучасних націй. Повсякденне життя: між традиційним та індустріальним суспільством.

Початок Першої світової війни. Політичні програми та орієнтації українців у зв'язку з початком війни. Початок світової війни. Головна Українська рада. Українці в арміях воюючих сторін. Легіон Українських січових стрільців. Український рух у Російській імперії: між заявами про лояльність і переслідуваннями. Союз визволення України. Галицькі «москвофіли».

Воснні кампанії 1914–1916 років. Театри бойових дій у 1914 р. Російська окупація Галичини та Буковини. Бойовий шлях легіону Українських січових стрільців. Вступ у війну Італії. Західний фронт у 1915–1916 рр. Брусиловський прорив. Воєнні операції на морях.

Повсякденне життя: на фронті й у тилу. Сприйняття війни. Людина на фронті: «будні» окопної війни. Влада й організація життя в тилу. Жінка на війні. Національне питання в ході війни. Опіка над пораненими, біженцями й полоненими.

Завершення та наслідки війни. Вступ у війну США. «14 пунктів» Вудро Вілсона. Бойові дії на Західному фронті в 1917–1918 рр. Вихід із війни Росії. Комп'єнське перемир'я. Наслідки війни: політичний, матеріальний, соціальний («втрачене покоління») і духовний виміри.

Розділ 2. РОЗПАД ІМПЕРІЙ ТА УТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖАВ
Російська революція 1917 року. Падіння монархії в Росії. Тимчасовий уряд: склад і політика. Ради робітничих, солдатських і селянських депутатів. Володимир Ульянов (Ленін). Жовтневий переворот. Війна між «червоними» й «білими». Розпад Російської імперії. Проголошення державної незалежності Польщі та Фінляндії.

Українська революція: від автономії до незалежності. Причини та рушійні сили Української революції 1917–1921 рр. Українська Центральна Рада і Генеральний Секретаріат. Михайло Грушевський і Володимир Винниченко. Універсали Центральної Ради: від автономії до самостійності. Боротьба політичних організацій за вплив на армію та населення. Формування українського війська: здобутки і прорахунки. Перша російсько-українська війна. Кримськотатарський національний рух. Конституція Української Народної Республіки (УНР).

Українська революція: національний і соціальний аспекти. Українська Держава. Павло Скоропадський. Антигетьманська опозиція. Утворення Директорії. Відновлення УНР. Симон Петлюра. Друга російсько-українська війна та окупація УНР більшовиками й білогвардійцями. Політика «воєнного комунізму». Отаманщина. Нестор Махно. Холодноярська республіка. Зимові походи Армії УНР.

Революції в Центральній Європі. Крах монархічних режимів у Центральних державах. Розпад Габсбурзької монархії. Національні революції в Чехословаччині й Угорщині. Утворення Королівства сербів, хорватів і словенців.

Проголошення Західно-Української Народної Республіки. Українсько-польські відносини. Утворення Української Національної Ради. «Листопадовий зрив» і проголошення Західно-Української Народної Республіки. Євген Петрушевич. Польсько-українська війна. Акт Злуки УНР і ЗУНР. «Трикутник смерті» й Варшавська угода 1920 р.: здобутки і втрати

українців. Юзеф Пілсудський.

Українська державність та питання національних меншин. Міжнаціональні відносини на теренах України. Закон УНР «Про національно-персональну автономію». Національна політика гетьманського уряду і Директорії. Питання національних меншин у ЗУНР.

Розділ 3. ОБЛАШТУВАННЯ ПОВОЄННОГО СВІТУ: МІЖ ДЕМОКРАТІЄЮ Й АВТОРИТАРИЗМОМ

Паризька мирна конференція. «Українське питання». Система мирних договорів з переможеними. Встановлення кордонів у Європі. Поділ української території. Українська Соціалістична Радянська Республіка (УСРР). Утворення Радянського Союзу. Статус Української СРР у складі Радянського Союзу. Українська політична та культурна еміграція. Спроби формування системи колективної безпеки в Європі. Ліга Націй.

Економічний і суспільно-політичний розвиток країн Західної Європи та Америки. Епоха «проспериті» в США. Економіка західноєвропейських держав: структурні зміни і стабілізація. Англійська та французька демократії в умовах соціальних конфліктів і політичної конкуренції. Німеччина в період Веймарської республіки. Репараційне питання. Німецько-радянське зближення 1920-х рр.

Держави Центрально-Східної Європи. Економічне і політичне становище Королівства сербів, хорватів і словенців, Болгарії, Румунії, Угорщини, Австрії, Чехословаччини, Польщі. Томаш Масарик. Становище українців у Польщі, Чехословаччині, Румунії: національна політика влади, соціальні зміни, господарська, культурна і політична активність.

Українська СРР в умовах «нової економічної політики». Політико-економічна криза більшовицького режиму. Голод 1921–1923 рр. «Нова економічна політика»: запровадження, реалізація, економічні та соціальні результати. Людина в період непу.

Політика «коренізації» більшовицького режиму. «Українізація». Курс на «коренізацію» компартійно-державного апарату СРСР. «Українізація»: форма і зміст. Ставлення влади і населення УСРР до «українізації». Радянська українізація в баченні української політичної та культурної еміграції. Розвиток української освіти, науки і мистецтва в УСРР.

Соціальні зміни та культурне життя. Повернення Європи до мирного життя. Зміни в побуті: одязі, харчуванні, облаштуванні житла, організації відпочинку. Повсякдення і життєвий рівень населення в СРСР (на прикладі України). Суспільна роль інтелігенції. Новий образ жінки у суспільстві: жінка на виробництві, в освітніх закладах і громадському житті. Масова культура. Модернізм. Культурна єдність політично розколотої Європи.

Розділ 4. ТОТАЛІТАРНІ РЕЖИМИ ЯК ВИКЛИК ЛЮДСТВУ

Велика депресія. Світова економічна криза 1929–1933 рр.: причини, перебіг, регіональні відмінності, наслідки. «Новий курс» Ф. Д. Рузвельта. Європа: політика економії та протекціонізму, встановлення державного контролю над економікою.

Комунізм, фашизм і нацизм. Ідейні засади та соціальна база комуністичного режиму, фашизму і нацизму. Прихід до влади в Італії фашистів. Утвердження нацистського режиму в Німеччині. Соціально-економічна політика урядів Б. Муссоліні та А. Гітлера. Знищення політичної опозиції. Встановлення державного контролю над публічним життям і суспільною свідомістю. Роль пропаганди. Антисемітизм у нацистській Німеччині.

Виникнення авторитарних режимів. Боротьба за демократію. Радикалізація політичного життя в 1930-х рр. Народні фронти у Франції та Іспанії. Громадянська війна в Іспанії. Політичні режими в країнах Центрально-Східної Європи. Становище українців у Румунії, Угорщині, Чехословаччині, Австрії.

Режим «санації» в Польщі. Національна політика «санаційного» режиму. Влада і українське суспільство. Українські політичні, професійні, кооперативні, просвітні, релігійні, жіночі та молодіжні організації. Митрополит Андрей Шептицький. Радикалізація суспільних

настроїв. Дмитро Донцов. Організація українських націоналістів (ОУН). Євген Коновалець.

Утвердження комуністичного тоталітарного режиму в СРСР. Встановлення режиму сталінської диктатури: передумови і методи. Форсована індустріалізація. Директивна економіка. Суцільна колективізація сільського господарства. Опір селянства. Комуністичний тоталітаризм. «Культурна революція». Масові репресії. Конституція СРСР 1936 р.

Репресії та Голодомор в Україні. Результати політики «великого перелому» в УСРР. Політичні процеси. Голодомор 1932–1933 рр. як геноцид українського народу. Позиція світової спільноти щодо Голодомору. Великий терор. Українці в таборах ГУЛАГу. Нищення української наукової і творчої інтелігенції («Розстріляне відродження»).

Людина в умовах тоталітаризму: приклад України. Суспільство радянської України. Партноменклатура. Микола Скрипник. Олександр Шумський. Світогляд «радянської» людини та способи його формування. Українська інтелігенція. Олександр Довженко.

Країни Азії, Африки та Латинської Америки. Японська експансія в Китаї. Антиколоніальний рух в Індії. Махатма Ганді. Акції громадянської непокорі. Модернізація Туреччини та Ірану. Північна Африка у сфері англійських, французьких та італійських інтересів. Протиборство демократичних сил і диктаторських режимів у Латинській Америці.

Розділ 5. УКРАЇНА І СВІТ НАПЕРЕДОДНІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ. ПОЧАТОК ВІЙНИ

Європейська військово-політична криза. Вісь «Рим – Берлін». Зовнішньополітичні пріоритети Європи в другій половині 1930-х рр. Утворення вогнищ війни на Далекому Сході, в Африці та Європі. Порушення умов Версальського договору і введення німецьких військ у Рейнську зону. Діяльність Ліги Націй. Укладення союзу між Німеччиною та Італією.

Політика «умиротворення». Карпатська Україна. Причини та цілі політики «умиротворення». Аншлюс Австрії. Судетська криза. Мюнхенська угода й розчленування Чехословаччини. Український рух на Закарпатті. Карпатська Україна: від автономії до проголошення незалежності. Августин Волошин.

Німецько-радянські переговори й пакт Молотова-Ріббентропа. Німецькі територіальні претензії до Польщі та Литви. Територіальні претензії СРСР до Польщі, Румунії, Фінляндії, країн Балтії. Англо-франко-радянські переговори 1939 р. Німецько-радянський пакт про ненапад (пакт Молотова-Ріббентропа) і таємний додаток до нього: мотиви укладення і зміст.

Початок Другої світової війни. Радянська окупація Західної України. Втручання Німеччини і СРСР в Польщу. Реакція світу і місцевого населення. Українці в польській армії. «Договір про дружбу та кордон» між СРСР і Німеччиною. Включення до СРСР Західної України, Північної Буковини та частини Бессарабії.

«Дивна війна». Поразка Франції. Причини «дивної війни». Основні театри воєнних дій у Європі в 1939–1940 рр.: перебіг подій. Радянсько-фінська війна. Військова поразка Франції. Шарль де Голь і Філіп Петен. Вісь «Рим – Берлін – Токіо». Укладення Троїстої угоди та пакту про нейтралітет між СРСР і Японією. Німецько-радянська співпраця в економічній і військовій сферах.

Радянізація західних областей України. Адміністративно-територіальна реформа. Радянські партійні та громадські організації. «Націоналізація» промисловості. Економічні та соціальні зміни в сільському господарстві. «Українізація». Влада і західноукраїнське суспільство. Політичні репресії. Депортації.

Українська еміграція на початку війни: вибір політичної позиції. Осередки української еміграції. Політичні орієнтації в українському русі. Розкол в Організації Українських Націоналістів (ОУН). Степан Бандера. Український Центральний Комітет у Кракові. Володимир Кубійович. Український рух у Закарпатті в умовах угорського панування.

Розділ 6. ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА: ПЕРЕБІГ І РЕЗУЛЬТАТИ

Напад Німеччини на Радянський Союз. Німецький план «блискавичної війни». Бойові дії влітку–восени 1941 р. Розгром німецькими військами радянського Південно-

Західного фронту. Мобілізаційні заходи та проведення евакуації на території України. Битва під Москвою і спроби контрнаступу радянських військ у Криму й під Харковом. Блокада Ленінграда та облога Севастополя. «Тактика випаленої землі» та інші злочинні дії комуністичного режиму під час війни.

Нацистський окупаційний режим: приклад України. Нацистський «новий порядок» в окупованій Європі: загальна характеристика. План «Ост». Зони окупації України: особливості режиму. Становище військовополонених і цивільного населення на окупованих територіях. Остарбайтери. Національні військові формування в німецькій армії. Прояви колабораціонізму.

Голокост: знищення нацистами єврейського населення Європи. Політика «остаточного вирішення єврейського питання»: нацистська расова теорія та методи її реалізації. Гетто, концтабори, табори смерті. Трагедія Бабиного Яру в Києві. Опір Голокосту. Праведники народів світу. Діяльність митрополита Андрея Шептицького.

Український національно-визвольний, комуністичний партизанський та інші рухи опору на теренах України. Ідеологія, соціальна база, тактика і стратегія рухів опору в Україні. Акт відновлення Української Держави. Українська повстанська армія (УПА). III Надзвичайний великий збір ОУН(б): еволюція програмних засад українського національно-визвольного руху. Українська головна визвольна рада (УГВР). Радянські партизанські загони і з'єднання. Розгортання в Західній Україні осередків польського руху опору. Польсько-українські відносини.

Вступ у війну США і формування антигітлерівської коаліції. Англо-радянський договір про взаємодопомогу і Атлантична хартія. Військово-технічне та інформаційне співробітництво. Ленд-ліз. Вінстон Черчіль. Напад Японії на Перл-Гарбор і початок війни на Тихому океані. Декларація Об'єднаних Націй (1942 р.). Тегеранська конференція.

Воєнні перемоги союзників у 1942–1945 рр. Докорінний перелом у ході німецько-радянської війни: битви під Сталінградом і на Курській дузі. Битва за Дніпро. Вигнання військ гітлерівської коаліції з України. Поразки німців та їхніх союзників у Північній Африці, Італії, на Тихому океані. Відкриття Другого фронту в Європі. Бойові дії в Центральній та Західній Європі в 1944–1945 рр. Українці у військових формуваннях держав антигітлерівської коаліції. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом. Ялтинська конференція. Битва за Берлін і капітуляція Німеччини. Потсдамська конференція. Атомне бомбардування Хіросіми й Нагасакі. Капітуляція Японії.

Економічне і суспільне життя під час війни. Наслідки Другої світової війни для України. Переорієнтація економік воюючих держав на воєнні потреби та її соціальні наслідки. Жінки та підлітки на фронті й у тилу. Міграції, матеріальні й демографічні втрати внаслідок війни. Відновлення в Україні комуністичного режиму. Депортація з Південної України і Криму татар, німців, болгар, греків і вірмен. Злочини проти людства. Література й мистецтво воєнного часу: теми і герої.

Історія: Україна і світ (від 1945 р. до сучасності)

Вступ. УРОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Ціна війни: людські і матеріальні втрати. Зміни політичної карти світу. Переосмислення під впливом війни цінності людського життя й формування сучасної концепції прав людини. Відповідальність людини за наукові й технічні досягнення. Друга світова війна в історичній пам'яті.

Розділ 1. ПОВОЄННЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ

Підсумки війни: деконструкція фашизму і нацизму. Ялтинська та Потсдамська конференції: домовленості лідерів «Великої трійки» про післявоєнне облаштування світу. Нюрнберзький і Токійський судові процеси. Організація Об'єднаних Націй (ООН). Спеціалізовані організації під егідою ООН. «Загальна декларація прав людини» (1948 р.), Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (1948 р.), міжнародні пакти про права людини (1966 р.).

Політичний статус і міжнародне становище УРСР. Політика «вдосконалення радянської федерації і розширення прав союзних республік»: мотиви, суперечності, результати. Українська РСР як член-засновник ООН та інших міжнародних організацій. Узгодження кордонів України з сусідніми державами. Приєднання Закарпаття та обмін населенням.

Утворення «двополюсного світу». Радянська окупація Східної Європи. Початок «холодної війни». Меморандум Дж. Кеннана. Доктрина Г. Трумена і «План Маршалла». Репатріації. Доля військовополонених і «переміщених осіб». Поляризація євроатлантичного простору: утворення Північноатлантичного союзу (НАТО) і Варшавського блоку (ОВД), поділ Німеччини.

Відновлення комуністичного режиму в Україні. Повстанська боротьба. Відновлення компартійно-державних структур в Українській РСР. Політика радянської влади щодо колишніх мешканців окупованих територій, «остарбайтерів» і військовополонених. «Радянська» західних областей УРСР. Ліквідація Української Греко-католицької церкви. Депортації. Операція «Захід». Український визвольний рух у 1944–1950-х рр. Роман Шухевич.

Українсько-польські відносини. Польський варіант «народної демократії». Формування українсько-польського кордону. Обмін населенням між Польщею і УРСР. Збройні дії УПА на Закерзонні. Операція «Вісла». Події Другої світової війни і перших повоєнних років в історичній пам'яті українців і поляків.

Відновлення ідеологічного контролю в СРСР. Перемога у війні: ідеологічні інтерпретації. «Ждановщина» та її прояви в Україні. «Лисенківщина». Боротьба з «безридним космополітизмом». Російсько-українські відносини в радянській історичній уяві.

Повоєнне місто й село. Демографічні зміни в повоєнній Україні: соціальна та національна структура. Відбудова промислових підприємств та міської інфраструктури. Умови та рівень життя міського населення. Радянське село: колгоспи і колгоспники. Голод 1946–1947 рр.

Розділ 2. СВІТ У ПОШУКАХ НОВИХ МОДЕЛЕЙ РОЗВИТКУ

«Холодна війна» і посилення консервативних тенденцій у США і СРСР. «Холодна війна». Гонка озброєнь. Локальні війни та міжнародні військово-політичні кризи. Джон Кеннеді. Відлуння «холодної війни» у внутрішньополітичному житті держав Заходу та «соціалістичного табору»: маккартизм у США, боротьба з «космополітизмом» і антисемітизм у СРСР, радянська концепція «українського буржуазного націоналізму».

Політична та економічна реконструкція Західної Європи. Утвердження в Західній Європі ліберальної демократії та соціальної ринкової економіки. План Маршалла. «Німецьке економічне диво»: причини та соціально-економічні результати. Падіння авторитарних режимів у Греції, Іспанії та Португалії. Перехід до демократії в Іспанії після смерті Ф. Франко. Створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС).

Демократичні рухи в Західній Європі та США в 1960–1970-х роках. Прояви неполітичного протесту: бітники і гіпі. Молодіжні виступи кінця 1960-х рр.: причини, прояви, наслідки. Ювеналізація і зародження контркультури. Рок-культура. Рух афроамериканців за соціальні та політичні права. Мартин Лютер Кінг. Боротьба за права конфесійних, мовних і сексуальних меншин.

Лібералізація комуністичного режиму в СРСР. Повстання у сталінських концтаборах і крах ГУЛАГу. Участь українців у повстаннях. Ідейні основи посттоталітарного (післясталінського) режиму: між консервативним реформізмом і комуністичним фундаменталізмом. Спроби реформування економіки та державно-партійного устрою. XX з'їзд КПРС. Микита Хрущов. Суперечності постсталінського зовнішньополітичного курсу СРСР. Посилення бюрократичного централізму в СРСР у 1970-х рр.: реванш комуністичного традиціоналізму.

Антикомуністичні виступи у Східній Європі. Криза комуністичних режимів Центрально-Східної Європи в першій половині 1950-х рр. Революція та економічні реформи

в Угорщині. «Празька весна» і радянська інтервенція в Чехословаччину. Економічна інтеграція «соціалістичного табору».

Особливості суспільного життя «на окраїнах» світових політичних полюсів. «Японське економічне диво». Будівництво комунізму в Китаї: ідеологія, методи, результати. «Самоврядний соціалізм» в Югославії. Латинська Америка: між «правим» і «лівим» авторитаризмом.

Деколонізація і виникнення «третього світу». Близькосхідна проблема. Декolonізація країн Азії та Африки: передумови, етапи, наслідки. Економічні й суспільні проблеми «третього світу» та пошук шляхів їх розв'язання. Вогнища військово-політичних конфліктів у країнах «третього світу». Радянська інтервенція в Афганістан. Близькосхідна проблема: арабо-ізраїльський конфлікт. Рух неприєднання.

Розділ 3. УКРАЇНА В ПЕРІОД «ВІДЛИГИ»

Нові кордони. Вхідження Кримської області до складу УРСР. Соціально-економічне становище Криму в складі УРСР. Національна структура населення Криму.

Десталінізація в Українській РСР. Реабілітація комуністичних лідерів і частини діячів мистецтва й науки. Спроби нової «українізації». Хрущовська освітня реформа. Ставлення народу та партійної верхівки до лібералізації комуністичного режиму і політики реформ.

Спроби реформувати економіку. Диспропорції господарського розвитку УРСР і напрями реформування економіки. Створення радгоспів і повернення до централізованого управління народним господарством. Промисловий розвиток УРСР. Наслідки реформ у сільському господарстві України.

Опозиційний рух: «шістдесятники» і дисиденти. Передумови поширення опозиційних настроїв в українському суспільстві. Клуби творчої молоді. Українські «шістдесятники»: світосприймання, особливості діяльності, творчі здобутки. Дисидентський рух в Україні. Його ідейні засади, форми вияву й особливості. Боротьба комуністичного режиму проти дисидентства й «самвидаву».

Формування контурів української політичної нації. Територіальна, економічна та політична основи української нації в умовах посттоталітарного режиму. Позиція партійно-радянської номенклатури в Україні. Українсько-радянські концепції минулого. Історичні концепції українських дисидентів. Україна в мистецьких образах.

Етносоціальна структура населення і повсякденне життя. Національний склад населення УРСР. Соціальні реформи 1950–1960-х рр. та зміни у становищі основних верств населення України. Політика зросійщення. Повсякденне життя міського та сільського населення. Інтелектуальні та світоглядні орієнтири української радянської інтелігенції. Духовне життя і моральні цінності українського суспільства в умовах посттоталітарного режиму.

Розділ 4. ФОРМУВАННЯ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

Науково-технічна революція. НТР: ознаки, етапи та напрями. Роль науково-дослідних центрів: Кремнієва долина в США. Стівен Джобс і Стівен Возняк. «Зелена» та інформаційна революції. Посилення «вертикальної» та «горизонтальної» інтеграції. Транснаціональні корпорації. Випереджуючий розвиток невиробничої сфери. Зміни у змісті та характері праці.

Економічні та соціальні зміни у світі в 1960–1980-х рр. Економіка споживання. Зростання сфери послуг. Енергетична криза 1970-х рр. та її наслідки. Зміна ролі держави в економічному й соціальному регулюванні: тетчеризм, рейганоміка. Маргарет Тетчер і Рональд Рейган. Шведська соціальна модель. «Середній клас». Технократи в постіндустріальному суспільстві.

Урбанізація і зростання освіченості населення. Демографічні зміни в країнах Європи та Америки в 1970–1980-х рр. Емігранти та іммігранти. Проблема старіння населення. Розвиток освітніх систем і перехід до загальної середньої освіти. Університети як автономні осередки науки й освіти.

Західна і радянська системи розподілу суспільних благ. Розподіл суспільних благ у

країнах Заходу і в СРСР. Платоспроможний попит і пропозиція в суспільстві споживачів. Зростання товарного дефіциту і зниження якості товарів у СРСР. Розвиток систем соціального забезпечення в 1960–1980-х рр.

Комуністичні режими. Економічні, соціальні та політичні ознаки кризи в СРСР. Леонід Брежнєв. Реформи Ден Сяопіна в Китаї. Посилення відцентрових тенденцій у Югославії. Виникнення «Солідарності» та запровадження військового стану в Польщі.

Україна в умовах наростання системної кризи комуністичного ладу. Петро Шелест і посилення автономного курсу керівництва УРСР. Володимир Щербицький: «чистка» партійно-державного апарату. Течії дисидентського руху: національна, релігійна, правозахисна. Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод. Арешти українських дисидентів.

Концепція «радянського народу». Суспільна атмосфера в Україні. Формування концепції «радянського народу». Мовне зросійщення України. Кампанія критики інтелектуальної діяльності в галузі української історії та літератури. Морально-психологічний стан українського суспільства в 1980-х рр. Інтелектуальні та моральні орієнтири українських дисидентів.

Розділ 5. РЕВОЛЮЦІЙНІ ЗМІНИ В ЄВРОПІ. ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

«Прискорення», «гласність», «нове мислення». Політика «перебудови»: цілі, напрями, етапи. Михайло Горбачов. Спроби реформування радянської економіки. Суперечливість політики «гласності». «Нове мислення» у зовнішній політиці СРСР. Особливості «перебудови» в УРСР.

Лібералізація суспільного та культурного життя. Національні рухи. Реабілітація репресованих і звільнення політичних в'язнів. Спроби реформувати політичну систему СРСР та консолідація консервативних сил. Втрата КПРС монополії на владу. Формування багатопартійності та розгортання національних рухів. Українська контркультура. «Парад суверенітетів» і «новоогацьовський процес».

Українське суспільство в період «перебудови». Активізація громадських ініціатив в українському суспільстві. «Декларація принципів» Української гельсінської спілки. Народний Рух України за перебудову. В'ячеслав Чорновіл. Перехід частини партійної номенклатури на національні позиції. Перші альтернативні вибори (1990 р.). «Декларація про державний суверенітет України». «Революція на граніті». Формування багатопартійності.

Повсякденне життя. Національні цінності та ідеологічні орієнтири населення України: регіональні відмінності. Ставлення до праці та державної власності. Початки приватного підприємництва та комерціалізації бюджетної сфери. Життєвий рівень населення. Житлова проблема. Сімейне життя і побут: конфлікт поколінь.

Осінь народів: революції в Центрально-Східній Європі. Польща: «Солідарність» і «Круглий стіл». Чехословаччина: «Оксамитова революція». Югославія: розпад і громадянська війна. Крах комуністичних режимів в Угорщині, Румунії, Болгарії. Об'єднання Німеччини.

Серпневий заколот 1991 року. Проголошення незалежності України. Спроба державного перевороту 1991 р. і розпад СРСР. Акт проголошення незалежності України. Леонід Кравчук. Всеукраїнський референдум 1991 р. та вибори Президента України. Створення Союзу Незалежних Держав (СНД).

Розділ 6. УКРАЇНА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Україна: труднощі та здобутки державного будівництва. Економіка: між ринком і державним капіталізмом. Кроки до інтеграції України в європейський і світовий економічний простір. Соціально-майнові контрасти. Конституційний процес. Влада та опозиція. Політичні кризи. Помаранчева революція. Революція гідності. Національна свідомість. Проблеми регіоналізму та сепаратизму. Російська агресія проти України. Анексія Криму РФ. Антитерористична операція. Культурне життя українського суспільства.

Церква в сучасній Україні.

Україна в умовах «багатополярного» світу. Зростання ролі США в міжнародних відносинах. Росія: між прагненням до світової першості та самоізоляцією. Китай: формування нового світового лідера. Багатополярність світу і його глобальність. Україна: пошуки зовнішньополітичних орієнтирів. Давні й нові локальні конфлікти: перспективи розв'язання. Участь України в миротворчих процесах. Російсько-українська війна.

Європейська та євроатлантична інтеграція. Шенгенська зона. Рада Європи. Маастрихтський договір. Утворення Європейського Союзу. Розширення ЄС і «політика сусідства». Ідея єдиного європейського цивілізаційного простору. Євроскептицизм.

Євроінтеграційний поступ України. Українське суспільство та політика перед європейським вибором. Вступ України до Ради Європи. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Режим безвізового в'їзду в країни ЄС для громадян України. Українці в світі.

Постіндустріальне суспільство та виклики сучасності. Глобалізація і проблема розподілу світових ресурсів. «Інформаційна економіка». Поява Інтернету. Культура «віртуальної реальності». Суспільство масового споживання. Екологічні проблеми. Чорнобильська катастрофа. Демографічні проблеми. Невеличкі хвороби. Міжцивілізаційні, національно-етнічні та релігійні протиріччя. Регіональні конфлікти. Міжнародний тероризм. Виміри людських цінностей у сучасному світі.

Російсько-українська війна: імперський геноцид в Україні. Збройна агресія Російської Федерації (РФ) проти України в 2014 р.: тимчасова окупація Криму та окремих районів Донецької і Луганської областей (ОРДЛО). Окупаційні адміністрації. Анексія Криму. Антитерористична операція/Операція об'єднаних сил (АТО/ООС). Розгортання РФ повномасштабних воєнних дій у 2022 р. Воєнні злочини, злочини проти людяності, вчинені російськими військовими на території України. Національний опір. Збройні Сили України (ЗСУ) та громадянське суспільство в обороні держави. Волонтерський рух. Міжнародна підтримка України. Лендліз.

5. Критерії оцінювання

При оцінюванні навчальних досягнень з історії враховується:

- рівень оволодіння історичними знаннями; знання хронологічних меж періодів, найважливіших історичних подій і процесів; визначення характерних суттєвих рис історичних явищ і подій;
- рівень умінь групування (класифікації) фактів за вказаною ознакою, розкриття причинно-наслідкових зв'язків між подіями;
- рівень оволодіння практичними вміннями й навичками роботи з історичними джерелами; обґрунтування власного ставлення учня до історичної події, явища, діяча.

Усі види оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти наведено в табл. 1:

Таблиця 1. Оцінювання навчальних знань студентів

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання знань здобувачів освіти
Початковий	1	Студент (студентка) знає про одну-дві події, дати історичні постаті. Будує окремі, не пов'язані між собою уривчасті речення. Лексика висловлювання дуже бідна.
	2	Студент (студентка) пише про декілька подій, дат, історичних постатей. Має загальне уявлення про події часу в історії. Висвітлює окремі фрагменти в історичних подіях.

	3	Студент (студентка) простими реченнями викладає відомості про історичну подію чи постать. За обсягом робота становить третину від норми. Висловлювання ще не є завершеним текстом, хвибує на непослідовність викладу, пропускає фрагменти важливих для розуміння подій. Лексика збіднена, є помилки.
Середній	4	Студент (студентка) робить репродуктивне відтворення частини навчального матеріалу теми. Відповідь характеризується неповною завершеністю, зв'язністю, є недоліки у визначенні дат, історичних термінів. Неповнота і поверховість у розкритті теми, порушується послідовність викладу не виділяється основна та другорядна інформація, добір слів та історичних термінів не завжди вдалий.
	5	Студент (студентка) відтворює основний зміст навчальної теми, дає визначення окремих ознак історичних понять. Роботі властива поверховість висвітлення теми, основні думка не проглядається, бракує єдності історичних подій.
	6	Студент (студентка) у цілому відтворює фактичний матеріал теми, дає стисло характеристику історичним постатям. Встановлює послідовність подій на основі знання їх дат, у цілому правильно вживає історичні терміни, знає місця основних подій використовуючи різні джерела історичної інформації. Тема в цілому розкрита, виклад загалом зв'язаний, але робота характеризується недоліками: помітний репродуктивний характер викладу, не має самостійних суджень, їх аргументованості. Добір історичних слів і термінів не завжди вдалий.
Достатній	7	Студент (студентка) у цілому послідовно і логічно відтворює вивчений матеріал теми. Виявляє розуміння історичної термінології, дає загальну характеристику подій (причини, наслідки, значення), виокремлює окремі ознаки явищ і процесів. Встановлює послідовність і тривалість історичних подій, використовує документи як джерело знань. Але в роботі є недоліки: відхилення від теми, порушується послідовність її викладу, головна думка не аргументується, не зроблені висновки.
	8	Студент (студентка) дає у цілому правильне визначення історичних понять, аналізує історичні факти, порівнює історичні події та явища, характеризує причинно-наслідкові зв'язки між історичними явищами у межах теми, встановлює синхронність подій. Але бракує глибокого осмислення самостійних висновків і узагальнень.
	9	Студент (студентка) у достатній мірі висвітлює навчальний матеріал, узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами. Дає порівняльну характеристику історичним явищам, поняттям, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, синхронність подій у межах курсу. Матеріал викладений послідовно, повно, логічно у тексті. Висловлює головну думку. Однак припускається окремих недоліків: немає виразної особистісної позиції чи належної її аргументації, висновків і узагальнень.
Високий	10	Студент (студентка) виявляє розуміння історичних процесів, робить аргументовані висновки, характеризує історичні явища і процеси використовуючи різні джерела інформації. Співставляє і систематизує історичні дані. Встановлює синхронність подій. Текст викладений у послідовній, повній формі. Аргументує різні погляди

		на проблему. Зроблені висновки.
	11	Студент (студентка) володіє глибокими знаннями, висловлює власні судження і переконливо їх аргументує. Аналізує історичну інформацію, співвідносить історичні процеси з періодом (епохою) на основі наукової періодизації історії. Добирає переконливі докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції. Робота відзначається багатством історичного словника, точністю слововживання. Текст викладений послідовно, зроблені висновки і узагальнення.
	12	Студент (студентка) в повному обсязі і послідовно викладає програмований матеріал. Має глибокі знання з різних історичних джерел. Яскраві, оригінальні за думкою власні судження, висновки, узагальнення.

Таблиця 2. Переведення оцінки за 12 бальною школою в оцінку за національною шкалою з визначенням рейтингу студента в балах

Оцінка за 12 бальною шкалою	Оцінка національна	Рейтинг студента, бали
12	Відмінно	100
11		96
10		93
9	Добре	89
8		84
7		79
6	Задовільно	73
5		69
4		64
3	Незадовільно	59
2		40
1		20

6. Рекомендовані джерела інформації

ОСНОВНА

Законодавчі і нормативні акти

1. Конституція України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>

Підручники (навчальні посібники)

3. Гісем О. В. Історія: Україна і світ (інтегрований курс, рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти / О. В. Гісем. – Харків : «Ранок», 2018.
4. Мудрий М.М. Історія: Україна і світ: (інтегр.курс, рівень стандарту): підруч. для 10-го кл. закл. заг. сер. осв./ М.М.Мудрий, О.Г.Аркуша. – Київ: Генеза, 2018. – 288с.
5. Мудрий М.М. Історія: Україна і світ: (інтегр.курс, рівень стандарту): підруч. для 11-го кл. закл. заг. сер. осв./ М.М.Мудрий, О.Г.Аркуша. – Київ: Генеза, 2018. – 304с.

ДОПОМІЖНА

6. Власов В., Кульчицький С. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 10 класу – К., 2018.
7. Гісем О. В. Історія України (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. / О. В. Гісем, О. О. Мартинюк. – Х., 2018.

8. Кульчицький С. В., Власов В.С. ЗНО Історія України, 2017.
9. Ладиченко Т.В. Всесвітня історія : (рівень стандарту) : підруч. для 10-го кл. закл. заг. серед. освіти / Т. В. Ладиченко. – Київ : Генеза, 2018. – 160 с.
10. Ладиченко Т.В. Всесвітня історія : (рівень стандарту) : підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти / Т. В. Ладиченко. – Київ : Генеза, 2019. – 160 с.
11. Ладиченко Т.В., Заблоцький Ю.І. Всесвітня історія : (професійний рівень) : підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти / Т. В. Ладиченко, Ю.І.Заблоцький. – Київ : Генеза, 2019. – 160 с.
12. Полянський П. Всесвітня історія (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти / Павло Полянський. – К. : Грамота, 2018. – 256 с.
13. Полянський П. Всесвітня історія (рівень стандарту) : підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти / Павло Полянський. – К. : Грамота, 2018. – 256 с.
14. Сорочинська Н.М., Гісем О.О. Всесвітня історія (рівень стандарту) : підручник для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти / Н.М. Сорочинська, О.О. Гісем. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2018. – 256 с.
15. Щупак І. Я. Всесвітня історія (рівень стандарту): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. / І. Я.Щупак. – К. : УОВЦ «Оріон», 2018. – 208 с.
16. Щупак І. Я. Всесвітня історія (рівень стандарту): підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. / І. Я.Щупак. – К. : УОВЦ «Оріон», 2019. – 208 с.
17. Щупак І.Я. Голокост в Україні: Пошуки відповідей на питання історії. – Навчальний посібник для учнів старших класів серед. загальноосвіт. навч. закладів. – Дніпропетровськ: Центр «Ткума», 2009. – Друге видання. – 148 с., іл., карти. – Укр. м.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. Верховна Рада України <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
3. Інститут історії Національної Академії наук України <http://history.org.ua>
4. Український інститут національної пам'яті <http://memory.gov.ua>
5. Книги та підручники з історії України та всесвітньої історії <https://uahistory.co/book/>